

Te gek om los te lopen Den Dolder

Willem Arntsz Hoeve

Als nietsvermoedende wandelaar verwacht je bij de naam Willem Arntsz Hoeve een karakteristieke boerderij op het Utrechtse platteland. En zo is het met deze inrichting dik honderd jaar geleden ook begonnen. In de hang naar de behandeling van krankzinnigen in een meer natuurlijke omgeving liet de Utrechtse Willem Arntsz Stichting op de woeste heide ten oosten van de stad een boerderij bouwen. De modelboerderij groeide al snel uit tot een middelgroot gesticht in een bosrijke omgeving. Je wandelt er nu langs verschillende klassieke paviljoens, de zusterhuizen en het mooie directiegebouw. Even later stap je door de prachtige bossen van Landgoed Pijnenburg. En natuurlijk is het struintochtje over de Lange Duinen een toppertje in de route.

Routebeschrijving

1. Vanaf het perron van station Den Dolder rechtsaf, voorrangsweg. Toegangswegen tot parkeerterrein en tot Duivenhorst negeren. Daarna eerste pad rechtsaf, Deltapad richting Altrecht GGZ. Het laantje buigt naar rechts. Aan het eind rechtdoor door woonwijk. Linksaf de brug over richting Altrecht. Na de brug asfaltpad blijven volgen. Rechtdoor, voetpad langs Distelvlinder.
2. Op kruising rechtdoor richting Reinaerde, steeds Distelvlinder aanhouden. Einde Distelvlinder linksaf. Je loopt langs twee gebouwen met torentjes. Na het tweede gebouw rechtsaf, langs rotonde en gelijk weer rechtsaf om het gebouw heen. Je passeert weer de twee gebouwen. Bij 'Bedrijfsgebouw' linksaf, asfaltweg, Kapelweg. Eerste weg rechtsaf. Aan het eind voor wit gebouw linksaf, richting Reinaerde. Op kruising asfaltwegen rechtsaf, Boshutlaan. Volg de weg langs Groendiensten.
3. Voorbij Groendiensten bij bankje rechtsaf, smal bospaadje. Na een bocht naar links ga je bij een bankje met een trap omlaag. Op driesprong linksaf langs bankje. Op kruising rechtdoor, onverharde bosweg. Aan het eind op driesprong met boom in het midden linksaf. Op kruising rechtdoor en aan het eind rechtsaf langs een akker. Even verder linksaf, betonfietspad. Na bijna 300m eerste pad rechtsaf, onverhard bospad. Einde pad linksaf, ruitepad. Op kruising rechtsaf. Op kruising rechtdoor, onder hoogspanningsleidingen door. Tussen paaltjes door op kruising met brede laan rechtdoor, MTB-route. Op splitsing links aanhouden en op kruising rechtsaf, bosweg. Op kruising linksaf. Aan het eind zie je een weide tussen bomen door.
4. Einde pad rechtsaf en gelijk linksaf, langs een slagboom en een huis. Op eerste kruising rechtsaf langs slagboom, blauw-gele markering. Deze laan steeds rechtdoor volgen, zijpaden en -wegen negeren. Na ruim 800 meter en diverse kruisingen volg je de bosweg naar links (witrode markering volgen). Op vijfsprong rechtsaf (wit-rode markering), je passeert aan je linkerhand een atletiekbaan. Voorbij slagboom linksaf, zandweg. Einde weg rechtdoor, asfaltweg (Dolderseweg).

5. Bij P21676/001 rechtsaf richting Soestduinen. Overweg over en direct daarna op vijfsprong schuin linksaf, bospaadje omhoog. Op driesprong linksaf en even verder rechtsaf paadje omhoog, slingerend pad. Op driesprong linksaf en ook op volgende driesprong linksaf. Einde pad rechtsaf. Je loopt rechtdoor langs een blauw paaltje de zandverstuiving op.
6. Je steekt de zandverstuiving rechtdoor in zijn geheel over richting de bosrand. Vlak voor de bosrand, waar de verstuiving omhoog gaat, ga je rechtsaf. Houd rechtdoor de rand van de verstuiving aan. Je loopt tussen twee paaltjes van een ruiterroute door en gaat dan direct linksaf de bosrand in.
7. Even verder rechtsaf langs een blauw paaltje, blauwe route volgen door de bosrand, tot een kruisend fietspad met een picknickbank.
8. Fietspad en ruiterspad oversteken en rechtdoor, bospad. Op driesprong linksaf, blauwe route verlaten. Je houdt het pad (soms links, soms rechts) naast het mulle ruiterspad aan. Op kruising van ruiterspaden rechtdoor. Even verder op driesprong ruiterspad rechtsaf. Op driesprong rechtdoor en aan het eind linksaf, zandweg. Na slagboom op asfaltweg rechtsaf. Je steekt een spoorlijn over.
9. Vóór een picknickbank ga je linksaf, bospad evenwijdig aan asfaltweg, witrood. Het pad buigt iets naar rechts en gaat onder hoogspanningsleidingen door. Op kruising rechtdoor. Je passeert een stukje hei aan je rechterhand. Houd voorbij de boom met de fietshekken schuin rechts aan. Even verder op splitsing links aanhouden, onverhard pad langs bordjes De Zoom/Hees, verderop naast fietspad. Op kruising van fietspaden rechtdoor, Willem Arntszbos. Op tweede kruising linksaf, onverhard bospad. Steeds rechtdoor. Ook op vijfsprong schuin rechtdoor. Op driesprong rechtdoor, rode route langs slagboom en zendmast.
10. Op terrein GGZ Altrecht bij elektriciteitshuisje linksaf, als de heenroute. Neem nu vlak voor de brug het voetpad linksaf (bord richting station). Op de kruising ga je rechtsaf langs een bont elektriciteitshuisje en via de parkeerplaats bereik je het station.

Praktische informatie

Start- en eindpunt

Station Den Dolder

Openbaar vervoer

Station Den Dolder

Eigen vervoer

Parkeren bij station naast het spoor, Dolderseweg

Lengte van de wandeling

12 km

Eten en drinken

Bij startpunt café Bistro Hero, Dolderseweg 146, www.bistrohero.nl

Fotograferen

Alle terreinen van de voor de serie geselecteerde GGZ-klinieken zijn opengesteld voor wandelaars. De meeste klinieken zijn nog als zodanig in gebruik. Fotograferen op de GGZ-terreinen is niet toegestaan vanwege de privacy van de cliënten.

Achtergrondinformatie

Van modelboerderij naar modelgesticht

De buitenvestiging van het Utrechts gesticht moest krankzinnigen een meer doeltreffende genezing bieden te midden van de 'schoonheid en de rust der vrije natuur'. Begin 20e eeuw kwam men tot het inzicht dat het werken in de land- en tuinbouw op de eigen akker een zinvolle arbeidstherapie kan zijn. In de beginjaren zag de hoeve er uit als een echt boeren erf te midden van de kale heide. De hoeve bood plaats aan zes krankzinnigen en twee ongehuwde boerenverplegers. In rap tempo werd daarna tussen 1920 en 1936 een complex van paviljoens gebouwd, dat uiteindelijk plaats bood aan 902 patiënten. Het complex werd onder aanvoering van de architecten Poggenbeek en Mertens symmetrisch gebouwd aan weerszijden van de in oost-westelijke richting aangelegde middenas, nu de Vijverlaan. De indertijd moderne bouwstijlen zijn aan de gebouwen af te lezen, van Jugendstil (directiegebouw uit 1912) tot Amsterdamse School. De middenas was tevens de scheiding tussen de paviljoenen voor de mannen en de vrouwen. Naarmate de verpleegklasse lager werd, zat men verder van het centrum van het complex. Het verplegend personeel werd gehuisvest in de fraaie zusterhuizen aan de Vijverlaan.

Willem Arntsz

In zijn testament liet de vermogende Utrechtse schepen Willem Arntsz een forse som geld na voor de broeders van het St. Barbara- en het St. Bartholomeusgasthuis, met de intentie om een gasthuis voor geesteszieken op te richten. Hiermee legde hij de basis voor een van de eerste 'dolhuizen' in de Lage Landen. Het in 1461 gebouwde gasthuis aan het Vrouwjuttenhof bestond uit 6 'dolhuys kameren' waar je kwam als je aan de volgende voorwaarden voldeed: dolheid, armlastig en minstens 3 jaar ingezetene van Utrecht. De inrichting in de Utrechtse binnenstad wordt, samen met de gelijknamige Hoeve in Den Dolder, al twee eeuwen bestuurd door de Willem Arntsz Stichting. Nu is de instelling onderdeel van de regionale GGZ Altrecht.

Feesten en ontspanning als therapie

Behandelaars kwamen begin jaren vijftig van de vorige eeuw steeds meer tot het inzicht dat het gesticht een afspiegeling moest zijn van de 'normale' maatschappij. Recreatie werd een belangrijker onderdeel van de therapie, dus moest er ook ruimte zijn voor sport, feest en vermaak. In verschillende inrichtingen werden openluchttheaters gebouwd. Er werden feesten georganiseerd, met fanfaremuziek en vlaggenparades. Men ging zelfs met patiënten op excursie. In 1950 deed een groep Santpoortse patiënten mee aan de Nijmeegse Wandelvierdaagse. Ze logeerden in de Rijksinrichting van Grave, waar ze werden onthaald met toneel en muziek. Op de Willem Arntsz-Hoeve organiseerde de Utrechtse Gymnastiekvereniging 'Excelsior' zomerfeesten. Zowel patiënten als personeelsleden konden aan de festiviteiten meedoen.

Lange Duinen

'Levend' stuifzand worden de zandverstuivingen van de Lange en de Korte Duinen bij Soest genoemd. Levend, omdat het zandige duinlandschap voortdurend verandert. Als je aan komt lopen door de dichte bosjes, wordt het steeds lichter en opeens sta je voor een gigantische zandbak. Aan de overkant, links en rechts, ontdek je flinke heuvels. Lage en hoge, donkere en lichte. Hier en daar doen dennen hun best om te overleven. Hun wortels lijken wel te zweven boven het zand. Bizar is het om midden op de zandvlakte in de wat lagere delen waterplassen te zien. Men noemt dit een 'schijngrondwaterspiegel'. Het water kan er niet wegzakken door de slecht doorlatende leemlaag. De bijzondere duinen zijn door de provincie Utrecht benoemd tot aardkundig monument.

Te gek om los te lopen

Deze wandeling maakt deel uit van de serie wandelroutes 'Te gek om los te lopen'. De wandelroutes leiden u over het terrein van psychiatrische ziekenhuizen en door de wijde omgeving. U vindt de routes verspreid over het land. Alle routes en teksten zijn samengesteld door Ruurd van der Loo en Rutger Burgers. Deze wandelgids is verschenen bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig.

www.gegarandeerdonregelmatig.nl.

